1.1. EASTERN PARTNERSHIP AS A SUCCESSFUL FORM OF THE EUROPEAN UNION'S COOPERATION WITH THIRD COUNTRIES

IMPLEMENTAREA ACORDULUI DE ASOCIERE REPUBLICA MOLDOVA – UNIUNEA EUROPEANĂ ÎN DOMENIUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR

CZU: [327(478):061.1 EU]:378.4 **DOI: 10.5281/zenodo.6984978**

Virginia ZAHARIA[1],
Universitatea Cooperatist-Comercială din Moldova
Veronica POZNEACOVA[2],
Universitatea de Stat din Moldova

ABSTRACT. *In 2014, it was signed the Association Agreement between the Republic of Moldova and the EU. It provided the set of the complex measures that should be implemented in the Higher Education field. These measures refer to the standards of education's evaluation, accreditation of educational programs, reform of the vocational and university education system, implementation of the lifelong learning concept, and implementation of international projects in education. Implementing the Association Agreement between the Republic of Moldova and the EU in education determined the adoption of several primary and secondary normative acts. We examined the National Action Plans for implementing the Association Agreement Moldova – EU in 2014-2016, 2017-2019, establishing the evolutions of the reforms in education. In this study, we aimed to determine the Association Agreement's provisions in high education, to analyze the positive obligations assumed by the Republic of Moldova, and to examine the normative provisions by which our state realized these obligations.*

Key-words: *EU, education system, the Association Agreement, university, reform, normative provisions.*

1. Introducere

La 27 iunie 2014 la Bruxelles a fost semnat Acordul de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, şi Uniunea Europeană şi Comunitatea Europeană a Energiei Atomice şi statele membre ale acestora (în continuare AA, 2014), pe de altă parte. Ratificarea acestui Acord de Parlamentul Republicii Moldova a fost procedată pe 02 iulie 2014, iar de Parlamentul European pe 13 noiembrie 2014. Acordul de Asociere a intrat în vigoare la 01 iulie 2016, cum a fost notificat de către Secretariatul General al Consiliului Uniunii Europene, care este depozitar al AA. Acest Acord stipulează un nou cadru normativ pentru avansarea relaţiilor dintre Republica Moldova şi Uniunea Europeană spre o treaptă calitativ superioară, cea a integrării economice cu Europa. În Acordul de Asociere sunt stabilite prevederile cu caracter obligatoriu, aranjamente de cooperare în toate sectoarele economice. (Lapiţkaia, L., & Leahovcenco, A., 2016, p. 167-172)

2. Revizuirea literaturii

În acest studiu am analizat prevederile Acordului de Asociere între Republica Moldova și Uniunea Europeană. Am examinat sub prisma critică cadrul normativ existent, adoptat în scopul implementării practice a AA (AA, 2014), în special Planul naţional de acţiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană pentru anii 2014-2016 (în continuare Planul pentru implementarea AA 2014-2016), Planul naţional de acţiuni pentru

[1] Virginia ZAHARIA[1], dr., conf. univ., Universitatea Cooperatist-Comercială din Moldova virginica.zaharia@yahoo.com, +37379501270, https://orcid.org/0000-0002-4822-026X
[2] Veronica POZNEACOVA, studentă, Universitatea de Stat din Moldova, veronicapozneacova@gmail.com , +37367648753, https://orcid.org/0000-0003-0762-5049

implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană în perioada 2017–2019 (în continuare Planul pentru implementarea AA 2017–2019). Am analizat principalele Hotărâri ale Guvernului, regulamente și ordine adoptate de către Ministerul Educației și Cercetării în domeniul învățământului, în general, și a învățământului superior, în particular, adoptate pentru implementarea AA și reformarea structurii învățământului conform standardelor europene.

3. Metodologie

În prezenta cercetare am recurs la metodele fundamentale de investigație juridică, printre care menționăm metoda logică, care se bazează în linii generale pe interpretarea logică a prevederilor Acordului de Asociere între Republica Moldova şi Uniunea Europeană în domeniul învățământului. De asemenea, am utilizat metoda comparativă în examinarea implementării AA în perioada 2014-2016 și 2017-2019. Am apelat și la metoda analitică a cercetării cu ajutorul căreia am studiat și am analizat reglementările primare și secundare adoptate pentru realizarea prevederilor AA.

4. Rezultate și discuții

Domeniul învățământului, în general, și cel al învățământului superior, în particular, reprezintă unul dintre priorități-cheie în cadrul AA, fiind inclus în capitolul 23, care reglementează cooperarea în materie de învățământ, formare, multilingvism, tineret și sport (AA, 2014) în art. 122-123. Mecanismul național de implementare a AA a fost stipulat în Planul naţional de acţiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană pentru anii 2014-2016 (în continuare Planul pentru implementarea AA 2014-2016), Planul naţional de acţiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova –Uniunea Europeană în perioada 2017–2019 (în continuare Planul pentru implementare AA 2017–2019).

Conform art. 122 din AA “*Părțile cooperează pentru a promova învățarea pe tot parcursul vieții și pentru a încuraja cooperarea și transparența la toate nivelurile educației și formării, cu un accent deosebit pe învățământul superior*”. (AA, 2014) Această cooperare se concentrează, printre altele, asupra următoarelor domenii:

(a) Promovarea învățării pe tot parcursul vieții, care este esențială pentru creșterea economică și ocuparea forței de muncă, permițând cetățenilor să participe pe deplin la viața socială.(AA, 2014) În Planul pentru implementare AA 2014-2016 ca prioritate a fost punctată încurajarea abordării strategice față de politica cu privire la tineret și îmbunătățirea schimburilor și cooperării în domeniul educației neformale pentru tineret și muncitorii tineri, drept mijloc de promovare a dialogului intercultural, și susținerea societății civile, inter alia, prin intermediul programelor UE în domeniul tineretului, (Planul pentru implementarea AA 2014-2016) operaţionalizarea deplină a titlului VII din Codul educaţiei (Învăţarea pe tot parcursul vieţii), în cooperare cu Ministerul Muncii, intensificarea învăţării pe tot parcursul vieţii, realizarea instruirilor în cadrul instituţiilor de învățământ și organizaţiilor private sau organizaţiilor neguvernamentale (piaţa muncii) cu privire la învăţarea pe tot parcursul vieţii şi procesul de validare a cunoștinţelor și competenţelor în contexte nonformal și informal. (Planul pentru implementarea AA 2017–2019)

Ca măsuri pentru implementarea practică a acestor angajamente a fost preconizată aprobarea și implementarea Sistemului naţional de validare a învățării nonformale şi informale, elaborarea Strategiei privind învățarea pe tot parcursul vieții și instituirea centrelor de evaluare a învățării nonformale şi informale, (Planul pentru implementarea AA 2014-2016) certificarea evaluatorilor. (Planul pentru implementarea AA 2017–2019) În acest context, a fost adoptat Regulamentul privind validarea educației nonformale și informale, aprobat prin Ordinul MECC nr. 65 din 24.01.2019 (Regulamentul educație nonformală, 2019), care stabilește cadrul normativ privind funcționarea Sistemului național de validare a educației nonformale și informale, prin care se realizează procesul de identificare, documentare, evaluare și certificare a cunoștințelor și a competențelor dobândite în contexte de educație nonformală și informală, în concordanță cu recomandările europene privind învățarea pe tot parcursul vieții. Regulamentul stabilește structurile responsabile de organizarea procesului de validare, managementul și structura centrului de validare, organizarea și funcționarea

Comisiei de evaluare și certificare, desfășurarea procesului de validare a educației nonformale și informale, costuri și taxe. De asemenea, Ministerul Educației și Cercetării a aprobat un șir de acte normative, printre care: Regulamentul cu privire la certificarea cunoștințelor și competențelor dobândite în contexte de educație nonformală și informală (Regulament, MECC, 2016), Ghid practic de validare a competențelor în contexte de educație nonformală și informală, aprobat prin Ordinul MECC nr. 1096 din 07.10.2020, Ordinul MECC nr. 1437 din 07.11.2019 Cu privire la crearea Centrelor de Validare a educației nonformale și informale, Ordinul MECC nr. 309 din 25.03.2021 Cu privire la instituirea Centrelor de validare a educației nonformale și informale, Ordinul MECC nr. 310 din 25.03.2021 Cu privire la stabilirea unei noi perioade de pilotare a Regulamentului privind validarea educației nonformale și informale, aprobat prin Ordinul nr. 65/2019, Ordinul MECC nr. 85 din 14.02.2022 Cu privire la instituirea Centrului de validare a educației nonformale și informale în cadrul Centrului de Excelență în Energetică și Electronică în scopul realizării practice eficiente a învățământului nonformal și informal.

b) Modernizarea sistemelor de educație și de formare, îmbunătățirea calității, a relevanței și a accesului la acestea.(AA, 2014) Ca prioritate în cadrul realizării acestui angajament la nivel național a fost stipulată crearea Agenției Naționale pentru Asigurarea Calității, creșterea fluxurilor de mobilitate pentru studenți și cadrele universitare (Planul pentru implementarea AA 2014-2016), realizarea de evaluări externe și acreditarea tuturor programelor pentru toate cele trei cicluri (licenţă, masterat, doctorat) și a tuturor instituţiilor de învățământ superior, sporirea capacităţii administrative a Ministerului Educaţiei şi Cercetării și a organismelor subordonate acestuia, asigurarea participării constante la testările PISA, instituirea unui sistem de indicatori de realizare care să reflecte relevanţa rezultatelor obţinute de sistemul de învățământ.(Planul pentru implementare AA 2017-2019) În acest context, statul urma să implementeze următoarele măsuri: aprobarea Codului educației, elaborarea cadrului normativ pentru punerea în aplicare a Codului educației, aprobarea Strategiei sectoriale de dezvoltare pentru anii 2014-2020 „Educația 2020”, instituirea Inspectoratului Național Școlar pentru Învățământul General, crearea Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional, acreditarea internațională a programelor de studii la drept, științe ale educației, inginerie, medicină, implementarea autonomiei universitare extinse, elaborarea și promovarea conceptului de e-admitere, elaborarea Regulamentului privind instruirea la distanţă în învățământul superior, implementarea Sistemului Informaţional de Management Universitar (SIMU) în cadrul Universității de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, (Planul pentru implementarea AA 2014-2016) evaluarea externă în scopul acreditării programelor de studii (licenţă, master) în instituţii de învățământ superior (științe ale educației, economie, inginerie etc.), Consolidarea capacităţilor Agenţiei Naţionale de Asigurare a Calităţii în Învățământul Profesional (completarea staff-ului, a registrului de experţi etc.), înregistrarea Agenţiei Naţionale de Asigurare a Calităţii în Învățământul Profesional la EQAR, desfășurarea testării PISA 2018, înscrierea Republicii Moldova pentru participarea la testarea PISA 2021. (Planul pentru implementarea AA 2017-2019).

În cadrul realizării Planului pentru implementarea AA 2014-2016 a fost aprobat Codul Educaţiei al Republicii Moldova, (Codul Educației, 2014), Strategia de dezvoltare a educaţiei pentru anii 2014-2020 „Educaţia-2020”, (Strategie, 2014-2020) Regulamentul-cadrul privind organizarea și desfășurarea învățământul superior la distanţă. (Regulamentul studii la distanță, 2016). Au fost introduse structuri speciale pentru evaluarea calității învățământului, și anume: Inspectoratului Şcolar Naţional introdus prin Regulamentul privind organizarea şi funcţionarea Inspectoratului Şcolar Naţional (Regulamentul IȘN) și Agenția Națională de Asigurare a Calității introdusă prin Hotărâre Nr. 201 din 28-02-2018 cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (Hotărâre ANACEC, 2018). Entitățile au fost create în scopul administrării, verificării și garantării activității eficiente a instituțiilor de învățământ și asigurării calității serviciilor în domeniul educației. De asemenea, a fost elaborat mecanismul de evaluare și acreditare internațională a programelor la trei

specialități la Ciclul I, licență din domeniile științe ale educației, inginerie și medicină. Evaluarea a fost efectuată de Agenția germană de acreditare AQAS. Specialitatea “Drept” a fost evaluată și acreditată de către Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior, iar programele la Medicină – de către Organizația Mondială a Învățământului Medical. (Acreditarea specialităților, 2014). A fost extinsă autonoma universitară și implementat conceptul de e-admitere. Menționăm că Senatul Universității de Stat de Medicină și Farmacie “Nicolae Testemițanu” a aprobat Regulamentul privind utilizarea serviciilor electronice în cadrul USMF (Regulamentul USMF, 2016).

În scopul realizării evaluării externe și acreditării tuturor programelor pentru toate cele trei cicluri (licenţă, masterat, doctorat) și a tuturor instituţiilor de învățământ superior a fost aprobat un șir de acte normative printre care Hotărârea de Guvern Nr. 616 din 18-05-2016 pentru aprobarea Metodologiei de evaluare externă a calităţii în vederea autorizării de funcţionare provizorie şi acreditării programelor de studii și a instituţiilor de învățământ profesional tehnic, superior şi de formare continuă și a Regulamentului de calcul al taxelor la serviciile prestate în cadrul evaluării externe a calităţii programelor de studii și a instituțiilor de învățământ profesional tehnic, superior și de formare continuă (Hotărârea Nr. 616, 2016), Ordinul Ministrului Culturii, Educației și Cercetării din nr. 120 din 10.02.2020 Cu privire la aprobarea Planului-cadru pentru studii superioare de licență (ciclul I), de master (ciclul II) și integrate (Ordin MECC, 2020), cât și Ghidul de evaluare externă a programelor de studii superioare de licență (ciclul I) (Ghid evaluare ciclul I, 2020) și studii superioare integrate și Ghidul de evaluare externă a programelor de studii superioare de master (ciclul II) (Ghid evaluare ciclul II, 2020) aprobat de către ANACEC.

În anul 2018 Republica Moldova a participat la desfășurarea testării PISA, ca urmare a căreia a fost întocmit Raportul național „Republica Moldova în Programul Internațional de Evaluare a Elevilor – PISA 2018” (Raportul PISA, 2018). Următoarea testare PISA, în conformitate cu datele Ministerului Educației și Cercetării și a Agenției Naționale pentru Curriculum și Evaluare, se desfășoară în perioada 14 martie – 15 mai 2022. La testare participă circa 6900 de elevi, din 270 de instituții de învățământ, din toate raioanele și municipiile republicii. Republica Moldova va desfășura testarea PISA la calculator pentru prima dată. Testarea PISA, organizată o dată la trei ani, este condusă de către Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică și evaluează competențele elevilor, cu vârsta cuprinsă între 15 și 16 ani, la trei domenii de bază: Citire/Lectură, Matematică, Științe și la domeniul opțional: Gândire Creativă. (Începe Testarea de Bază PISA, 2022).

În prezent, ANACEC implementează acțiuni în scopul devenirii agenției cu drepturi depline ale Asociației Europene pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior (ENQA) și înregistrării în Registrul European al Agențiilor de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (EQAR), fapt stipulat și în Codul educației al Republicii Moldova (art. 115, p. (2), litera n)). Calitatea de membru deplin al ENQA și înregistrarea în EQAR se bazează pe conformitatea unei Agenții de asigurare a calității cu Standardele și liniile directoare pentru asigurarea calității în spațiul european al învățământului superior (ESG), prin care a fost stabilit un cadru comun pentru sistemele de asigurare a calității pentru învățare și predare la nivel european, național și instituțional. ANACEC este deja recunoscută în Republica Moldova drept un organ de competență și expertiză în domeniul asigurării externe a calității studiilor. Recunoașterea pe care ANACEC o va obține prin calitatea de membru ENQA și înregistrarea în EQAR ar consolida fiabilitatea și credibilitatea activităților de asigurare externă a calității desfășurate de ANACEC în domeniul învățământului superior, iar realizarea acestui plan de acțiuni ar spori considerabil șansele Agenției și a întregului sistem de învățământ superior din Republica Moldova de a îmbrățișa valorile europene în acest sens și de a se integra cu succes în Spațiul European al Educației. (Planul național, 2021)

Respectiv, putem concluziona că angajamentul de modernizare a sistemelor de educație și de formare, îmbunătățirea calității a fost realizat pe deplin de către Republica Moldova cu unele rezerve legate de acreditarea ANACEC în organizații internaționale.

(c) Promovarea convergenței în învățământul superior, care derivă din procesul de la Bologna și din agenda UE privind modernizarea învățământului superior (AA, 2014). În cadrul realizării acestui angajament au fost punctate următoarele priorități: cooperarea şi realizarea schimburilor în scopul promovării integrării în continuare a Republicii Moldova în spațiul european al învățământului superior, în contextul participării sale în calitate de membru în procesul de la Bologna, inclusiv prin reforma ciclului terțiar și crearea Agenției Naționale pentru Asigurarea Calității, precum și creșterea fluxurilor de mobilitate pentru studenți și cadrele universitare; (Planul pentru implementarea AA 2014-2016) promovarea cooperării sistemice între sistemul de învățământ și sectorul privat, pentru a stabili o corelaţie cu nevoile pieţei muncii; conectarea educaţiei cu cercetarea și inovarea, precum și cu mediul economic și social; realizarea de activităţi comune și de schimburi care să promoveze în continuare integrarea Republicii Moldova în Spaţiul european al învățământului superior, în contextul participării sale la procesul Bologna; depunerea de eforturi în direcţia modernizării instituţiilor de învățământ superior de stat, în special în vederea raţionalizării reţelei, pentru a le face mai atractive și mai competitive, inclusiv printr-o mai mare transparenţă în gestionarea recrutărilor de personal (Planul pentru implementarea AA 2017-2019).

În scopul realizării eficiente a acestor priorități statul urma să implementeze următoarele măsuri: elaborarea și aprobarea actelor normative ce țin de implementarea ciclului III, studii superioare de doctorat: a) Regulamentul privind organizarea și funcționarea programelor de doctorat; b) recomandări pentru elaborarea Planului-cadru pentru ciclul III; c) mecanisme de finanțare a ciclului III, studii superioare de doctorat; (Planul pentru implementarea AA 2014-2016) diversificarea ofertei de programe de studii corespunzător cerinţelor pieţei muncii; promovarea învățării centrate pe student în raport cu finalităţile de studiu și asigurarea calităţii; elaborarea Recomandărilor-cadru privind remunerarea conducătorilor de doctorat și a comisiilor de îndrumare; proiectul hotărârii de Guvern privind aprobarea regulamentului de organizare a programelor de postdoctorat; implicarea angajatorilor în proiectarea și furnizarea programelor de studii, sprijinirea schimburilor de personal și includerea mai largă a experienţei practice în curriculum; consolidarea sistemului de consiliere și ghidare în carieră profesională a studenţilor prin înființarea centrelor de consiliere și ghidare în carieră; proiectul ordinului Ministerului Educaţiei, Culturii şi Cercetării privind acordarea calificativelor tezelor de doctorat; proiectul hotărârii de Guvern privind conferirea titlurilor științifico-didactice (Planul pentru implementarea AA 2017-2019).

În acest context, au fost aprobate următoarele acte normative: Hotărârea de Guvern Nr.1007 din 10-12-2014 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea studiilor superioare de doctorat, ciclul III (Hotărârea Nr. 1007, 2014), Planul-cadru pentru studiile superioare de doctorat, ciclul III (Planul-cadru, 2020), Ordin MEC Nr. 1414 din 20.10.2021 Cu privire la repartizarea granturilor doctorale cu finanțare de la bugetul de stat pentru anul academic 2021-2022 în cadrul Universității de Stat din Moldova și Consorțiilor naționale în care Universitatea de Stat din Moldova deține calitatea de Partener administrator (Ordin MEC Nr. 1414, 2021), Hotărârea de Guvern Nr.499 din 29.05.2018 cu privire la aprobarea Regulamentului de organizare şi desfăşurare a programelor de postdoctorat (Hotărârea de Guvern Nr.499, 2018), Ordinul MECC Nr. 514 din 05.12.2017 privind acordarea calificativelor tezelor de doctorat (Ordinul MECC Nr. 514, 2017), Hotărârea de Guvern Nr. HG 209/2020 din 25.03.2020 cu privire la aprobarea Metodologiei de confirmare a titlurilor științifico-didactice în învățământul superior (Hotărârea de Guvern Nr.HG209/2020, 2020). Constatăm că a fost adoptat un cadrul normativ amplu pentru reglementarea, elaborarea metodologiilor pentru asigurarea calității, eficienței, bunei funcționări a învățământului superior, racordate la standardele sistemului de învățământ superior european.

(d) Consolidarea cooperării academice internaționale și participarea la programele de cooperare ale UE, sporind mobilitatea studenților și a cadrelor didactice (AA, 2014). În cadrul realizării acestui angajament, Guvernul a punctat următoarele priorități: promovarea cooperării academice, dezvoltarea

capacității și mobilității studenților și a cadrelor didactice prin programul Erasmus+ și acțiunile de mobilitate și instruire a cercetătorilor Marie Skłodowska-Curie. Ca măsuri pentru realizarea acestui scop a fost punctată valorificarea oportunităților oferite de programele „Erasmus+” și „Maria Sklodowska Curie” (Planul pentru implementarea AA 2014-2016), participarea instituţiilor de învățământ superior la Acţiunea II a Programului UE Erasmus+ Capacity Building, creșterea numărului de mobilităţi academice ale studenţilor şi a cadrelor didactice prin implicarea mai activă în Acţiunea I a Programului UE Erasmus+ (Planul pentru implementarea AA 2017-2019).

În anii 2015-2020, 2 569 studenți din Republica Moldova au participat în mobilitățile academice în cadrul programelor Erasmus, au trecut cursuri și au acumulat credite contabilizate în statele europene. 1 439 studenți europeni au trecut cursuri în Republica Moldova. De asemenea, în perioada 2015-2020 în Republica Moldova au fost implementate 600 de programe finanțate de către Erasmus (Erasmus+, 2020). Aceste date statistice prezintă eficiența implementării programelor de granturi pentru educație și cercetare oferite de către UE și interesul comunității academice fața de participarea în cadrul programelor Erasmus+.

(e) Instituirea unui cadru național al calificărilor pentru a îmbunătăți transparența și recunoașterea calificărilor și a competențelor (AA, 2014). Principalele priorități determinate de Republica Moldova pentru instituirea cadrului național al calificărilor se rezumă la realizarea de activităţi comune și de schimburi care să promoveze în continuare integrarea Republicii Moldova în Spaţiul european al învățământului superior, în contextul participării sale la procesul Bologna; continuarea și finanţarea în mod adecvat a reformei VET, pentru a se alinia la obiectivele Strategiei de dezvoltare și ale Planului de acţiune privind VET (2013-2020) și pentru a satisface nevoile pieţei forţei de muncă; implementarea și susţinerea unei abordări strategice în ceea ce privește VET în vederea alinierii sistemului VET al Republicii Moldova la modernizarea structurilor VET ale UE, conform obiectivelor Procesului Copenhaga și instrumentelor acestuia (Planul pentru implementare AA 2017–2019).

În scopul realizării acestui angajament statul s-a obligat să întreprindă următoarele măsuri: dezvoltarea și implementarea Cadrului național al calificărilor în învățământul superior, implicarea mediului de afaceri, a partenerilor sociali; aprobarea Metodologiei Cadrului național al calificărilor în învățământul profesional tehnic; elaborarea Cadrului național al calificărilor pentru învățământul profesional tehnic; dezvoltarea Registrului național al calificărilor; (Planul pentru implementarea AA 2014-2016) proiectul Hotărârii de Guvern pentru aprobarea Cadrului Naţional al Calificărilor al Republicii Moldova (CNCRM), dezvoltarea și implementarea Cadrului Naţional al Calificărilor în învățământul profesional tehnic și superior, implicarea mediului de afaceri, a partenerilor sociali, proiectul hotărârii de Guvern privind crearea Registrului Naţional al Calificărilor (Planul pentru implementarea AA 2017–2019).

În acest context, statul a adoptat următoarele acte normative: Cadrul Naţional al Calificărilor din Republica Moldova (Hotărârea nr.1016, 2017), Metodologia de implementare a standardelor de calificare de către instituțiile de învățământ profesional tehnic și superior (Ordin MEC Nr.896, 2021), Hotărârea de Guvern Nr.HG1199/2018 din 05.12.2018 cu privire la Registrul național al calificărilor (Hotărârea Nr.HG1199/2018 din 2018). Realizarea Hotărârii Nr.97 din 01.02.2013 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a învățământului vocaţional/tehnic pe anii 2013-2020 (VET) (Hotărârea Nr.97, 2013) a fost monitorizată, fiind întocmit un Raport de evaluare a activităților de implementare a Strategiei de dezvoltare a învățământului vocaţional/tehnic pe anii 2013-2020 (Raport, 2017).

Pornind de la cele expuse anterior, constatăm realizarea practică a prevederilor AA în domeniul instituirii unui cadru național al calificărilor în cadrul învățământului profesional tehnic și a învățământului superior.

(f) Promovarea obiectivelor stabilite în cadrul procesului de la Copenhaga privind consolidarea cooperării europene în materie de educație și de formare profesională (AA, 2014). În cadrul acestui angajament au fost stipulate următoarele priorități-cheie: implementarea și susținerea unei abordări strategice față de învățământ și instruirea vocațională (VET) în scopul de a aduce sistemul VET al

Republicii Moldova în conformitate cu modernizarea structurilor VET ale UE, conform celor urmărite în procesul de la Copenhaga și prin instrumentele sale (Planul pentru implementarea AA 2014-2016), promovarea cooperării sistemice între sistemul de învățământ și sectorul privat, pentru a stabili o corelaţie cu nevoile pieţei muncii, continuarea și finanţarea în mod adecvat a reformei VET, pentru a se alinia la obiectivele Strategiei de dezvoltare și ale Planului de acţiuni privind VET (2013-2020) și pentru a satisface nevoile pieţei forţei de muncă, implementarea și susţinerea unei abordări strategice în ceea ce privește VET în vederea alinierii sistemului VET al Republicii Moldova la modernizarea structurilor VET ale UE, conform obiectivelor Procesului Copenhaga și instrumentelor acestuia, continuarea consolidării sistemului VET prin implementarea deplină a Planului de acţiune al Strategiei de dezvoltare VET (2013-2020) (Planul pentru implementarea AA 2017-2019).

Pentru a realiza aceste obiective, erau necesare implementarea următoarelor măsuri: reconfigurarea reţelei de instituţii din învățământul profesional tehnic pentru corelarea ofertei educaţionale cu necesităţile pieţei muncii, elaborarea studiului pieței muncii pentru identificarea necesarului de competențe și stabilirea particularităților locale și regionale, implementarea sistemului de credite de studii transferabile: a) în învățământul profesional tehnic postsecundar; b) în învățământul profesional tehnic secundar, crearea a 10 centre de excelenţă (Planul pentru implementarea AA 2014-2016), proiectul Ordinului Ministrului Educaţiei şi Cercetării pentru aprobarea Regulamentului de organizare și desfășurare a programelor de formare profesională dual, proiectul Ordinului Ministrului Educaţiei şi Cercetării pentru aprobarea Regulamentului de organizare și desfășurare a examenului de calificare, modernizarea infrastructurii a 9 Centre de excelenţă, instituirea în cadrul a 5 Centre de excelenţă a secţiilor de formare continuă (Planul pentru implementare AA 2017–2019).

În acest context, au fost adoptate următoarele acte normative: Ordinul nr.1331 din 10 septembrie 2018 Cu privire la aprobarea Planului-cadru pentru învățământul profesional tehnic, dual (Ordin nr.1331, 2018), Ordinul nr.1127 din 23.07.18 Cu privire la aprobarea Regulamentului de organizare și desfășurare a examenului de calificare (Ordinul nr.1127, 2018), Hotărârea Colegiului ME nr.3/3 din 08.07.2014 pus în aplicare prin ordinul ME nr.811 din 14.07.2014 de aprobare a Ghidului de implementare a Sistemului de Credite de Studii în învățământul mediu de specialitate din R. Moldova (Hotărârea nr. 3/3, 2014).

Concluzii

Semnarea AA a determinat efectuarea unei reforme complexe în domeniul învățământului, în general, și a învățământului superior, în particular. Republica Moldova a adoptat un șir de acte normative primare și secundare pentru implementarea și realizarea eficientă a prevederilor AA în domeniul educației. Schimbările majore au vizat atât organizarea sistemului învățământului superior, lărgirea autonomiei universitare, acreditarea învățământului la Ciclul I, II, III, evaluarea calității învățământului de către organele nou-create, cât și elaborarea unor Ghiduri și Metodologii de evaluare. Putem concluziona că Republica Moldova a realizat eficient angajamentele în domeniul învățământului asumate prin semnarea AA, ceea ce a determinat îmbunătățirea calității învățământului și racordarea acestuia la standardele internaționale.

Referințe:

1. Acord de Asociere între Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte L 260/4 Jurnalul Oficial al Uniunii Europene 30.8.2014. Online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:22014A0830(01)&from=RO
2. Cod Nr. 152 din 17-07-2014 Codul Educaţiei al Republicii Moldova Publicat : 24-10-2014 în Monitorul Oficial Nr. 319-324 art. 634 *MODIFICAT LP36 din 17.02.22, MO72/16.03.22 art.105; în vigoare 16.09.22.* Online: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=130333&lang=ro#
3. Erasmus+ for higher education in Moldova 2020. Online: http://erasmusplus.md/sites/default/files/media_file/2021-01/moldova_erasmusplus_2020.pdf

4. Ghid de evaluare externă a programelor de studii superioare de licență Aprobat de Consiliul de conducere al ANACEC, proces-verbal nr. 27 din 25.09.2020. Online: https://www.anacec.md/-files/Ghid_licenta_studii%20integrate.pdf
5. Ghid de evaluare externă a programelor de studii superioare de master (ciclul II) Aprobat de Consiliul de conducere al ANACEC, decizia nr. 27 din 25.09.2020. Online: https://anacec.md/files/-Ghid%20_program%20de%20studii_master.pdf
6. Ghid practic de validare a competențelor în contexte de educație nonformală și informală, aprobat prin Ordinul MECC nr. 1096 din 07.10. 2020.
7. Hotărârea de Guvern Nr. 97 din 01.02.2013 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a învățământului vocaţional/tehnic pe anii 2013-2020 Publicat : 15.02.2013 în Monitorul Oficial Nr. 31-35 art Nr : 149. Online: http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=346695
8. Hotărârea de Guvern Nr. HG1199/2018 din 05.12.2018 cu privire la Registrul național al calificărilor Publicat: 11.01.2019 în Monitorul Oficial Nr. 6-12 art. 03. Online: https://www.legis.md/cautare/downloadpdf/111365
9. Hotărârea de Guvern Nr. HG209/2020 din 25.03.2020 cu privire la aprobarea Metodologiei de confirmare a titlurilor științifico-didactice în învățământul superior. Online: https://www.legis.md/-cautare/downloadpdf/121058
10. Hotărârea de Guvern Nr. 1007 din 10-12-2014 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea studiilor superioare de doctorat, ciclul III Publicat : 26-12-2014 în Monitorul Oficial Nr. 386-396 art. 1101 *Modificat HG326 din 18.07.19, MO246-248/02.08.19 art.458; în vigoare 02.09.19.* Online: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115655&lang=ro#
11. Hotărârea de Guvern Nr. 616 din 18-05-2016 pentru aprobarea Metodologiei de evaluare externă a calităţii în vederea autorizării de funcţionare provizorie şi acreditării programelor de studii şi a instituţiilor de învățământ profesional tehnic, superior şi de formare continuă şi a Regulamentului de calcul al taxelor la serviciile prestate în cadrul evaluării externe a calităţii programelor de studii și a instituțiilor de învățământ profesional tehnic, superior și de formare continuă. Online: https://www.-legis.md/cautare/getResults?doc_id=130031&lang=ro#
12. Hotărârea de Guvern Nr. nr. 499 din 29.05.2018 cu privire la aprobarea Regulamentului de organizare şi desfăşurare a programelor de postdoctorat. Online: http://ancd.gov.md/sites/default/files/-document/attachments/Hot%20499.pdf
13. Hotărârea Nr. 201 din 28-02-2018 cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare Publicat : 02-03-2018 în Monitorul Oficial Nr. 68-76 art. 232. *Modificat HG147 din 25.08.21, MO206-208/01.09.21 art.345; în vigoare 01.09.21.* Online: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=127681&lang=ro#
14. Hotărârea Colegiului ME nr. 3/3 din 08.07.2014 pus în aplicare prin ordinul ME nr. 811 din 14.07.2014 de aprobare a Ghidului de implementare a Sistemului de Credite de Studii în învățământul mediu de specialitate din R. Moldova. Online: https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_credite.pdf
15. Hotărârea Guvernului nr. 1016 din 23 noiembrie 2017 de aprobarea Cadrului Naţional al Calificărilor din Republica Moldova.
16. Hotărîrea Guvernului Nr. 944 din 14.11.2014 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a educaţiei pentru anii 2014-2020 „Educaţia-2020" Publicat : 21.11.2014 în Monitorul Oficial Nr. 345-351 art Nr : 1014. Online: https://mecc.gov.md/sites/default/files/1_strategia_educatia-2020_3.pdf
17. Începe Testarea de Bază PISA 2022 14/03/2022. Online: https://mec.gov.md/ro/content/incepe-testarea-de-baza-pisa-2022
18. Lapiţkaia, L., Leahovcenco, A. (2016). Aspectele practice de implementare în Moldova a prevederilor Acordului de Asociere între Republica Moldova și Uniunea Europeană aferente aplicării directivei 2006/43/ce. In *Probleme moderne de dezvoltare ale Uniunii Europene şi relaţiile dintre Republica Moldova şi UE* (pp. 167-172).
19. Ordin MECC Nr. 1036 din 28.09.2020 Cu privire la aprobarea Planului-cadru pentru studiile superioare de doctorat, ciclul III. Online: https://mecc.gov.md/sites/default/files/plan_cadru_doctorat.pdf
20. Ordin MECC Nr. 1414 din 20.10.2021 Cu privire la repartizarea granturilor doctorale cu finanțare de la bugetul de stat pentru anul academic 2021-2022 în cadrul Universității de Stat din Moldova și Consorțiilor naționale în care Universitatea de Stat din Moldova deține calitatea de Partener administrator. Online: https://mecc.gov.md/sites/default/files/ordin_repartizare_doctorat_2021-2022-usm.pdf

21. Ordin MECC Nr. 896 din 14.07.2021 Cu privire la aprobarea Metodologiei de implementare a standardelor de calificare de către instituțiile de învățământ profesional tehnic și superior. Online: https://mecc.gov.md/sites/default/files/metodologia_de_implementare_a_standardelor_de_calificare_de_catre_institutiile_de_invatamant_profesional_tehnic_si_superior_0.pdf
22. Ordin nr. 1127 din 23.07.18 Cu privire la aprobarea Regulamentului de organizare și desfășurare a examenului de calificare. Online: https://mecc.gov.md/sites/default/files/ordin_ex_calificare.pdf
23. Ordinul MECC nr. 1437 din 07.11.2019 Cu privire la crearea Centrelor de Validare a educației nonformale și informale
24. Ordinul MECC nr. 309 din 25.03.2021 Cu privire la instituirea Centrelor de validare a educației nonformale și informale
25. Ordinul MECC nr. 310 din 25.03.2021 Cu privire la stabilirea unei noi perioade de pilotare a Regulamentului privind validarea educației nonformale și informale, aprobat prin Ordinul nr. 65/2019
26. Ordinul MECC nr. 85 din 14.02.2022 Cu privire la instituirea Centrului de validare a educației nonformale și informale în cadrul Centrului de Excelență în Energetică și Electronică cu scopul realizării practice eficiente a învățământului nonformal și informal
27. Ordinul Ministeului Culturii, Educației și Cercetării din nr. 120 din 10.02.2020 Cu privire la aprobarea Planului-cadru pentru studii superioare de licenld (ciclul I), de master (ciclul II) și integrate. Online: https://mecc.gov.md/sites/default/files/ordin_8.pdf
28. Ordinul nr. 1331 din 10 septembrie 2018, Cu privire la aprobarea Planului-cadru pentru învățământul profesional tehnic dual Online: https://mecc.gov.md/sites/default/files/plan_cadru_inv_dual.pdf
29. Ordinului MECC Nr. 514 din 05.12.2017 privind acordarea calificativelor tezelor de doctorat. Online: https://usm.md/wp-content/uploads/Regulamentul-de-atribuire-a-calificativelor-tezelor-de-doctorat.pdf
30. Plan național de acțiuni privind asigurarea calității învățământului superior din Republica Moldova pentru perioada 2021-2023 Aprobat de Consiliul de conducere al Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare, Decizia nr. 53 din 25 iunie 2021. Online: https://anacec.md/files/SE-QA-ESG%20plan%20national%20de%20actiuni_RM_Final_ro.pdf
31. Planul naţional de acţiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană pentru anii 2014-2016
32. Planului naţional de acţiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană în perioada 2017–2019
33. Raport de evaluare a activităților de implementarea Strategiei de dezvoltare a învățământului vocațional/tehnic pe anii 2013-2020. Online: https://mecc.gov.md/sites/default/files/raport_evaluare_strategie.pdf
34. Raportul național „Republica Moldova în Programul Internațional de Evaluare a Elevilor - PISA 2018. Online: https://ance.gov.md/sites/default/files/raport_pisa2018.pdf
35. Regulament cu privire la certificarea cunoștințelor și competențelor dobîndite în contexte de educație non-formală și informală. Online: https://mecc.gov.md/sites/default/files/document/regulament_vinif_24102016.pdf
36. Regulamentul privind organizarea şi funcţionarea Inspectoratului Şcolar Naţional. Online: https://particip.gov.md/ro/download_attachment/3109
37. Regulamentul utilizarea serviciilor electronice în cadrul Universității de Stat de Medicină și Farmacie Nicolae Testemițanu. Online: https://ums.usmf.md/REGULAMENT.pdf
38. Regulamentul privind validarea educației nonformale și informale, aprobat prin Ordinul MECC nr. 65 din 24.01.2019. Online: https://mecc.gov.md/sites/default/files/regulamentul_privind_validarea_educatiei_nonformale_si_informale_aprobat_prin_ordinul_mecc_nr._65_din_24.01.2019.pdf
39. Regulamentul-cadrul privind organizarea și desfășurarea învățămîntul superior la distanţă. Online: https://mecc.gov.md/sites/default/files/ordin_474_sin_24.05.2016.pdf
40. Specialități din învățământul superior vor fi evaluate și acreditate de agenții internaționale 26/02/2014. Online: Https://Mecc.Gov.Md/Ro/Content/Specialitati-Din-Invatamintul-Superior-Vor-Fi-Evaluate-Si-Acreditate-De-Agentii